



Ärende: bearbetningskoncession Kallak Nr 1  
(dnr N2017/04553/FÖF)

Näringsminister Mikael Damberg  
Näringsdepartementet  
103 33 Stockholm

[n.registrator@regeringskansliet.se](mailto:n.registrator@regeringskansliet.se)  
cc: [susanne.adlercreutz@regeringskansliet.se](mailto:susanne.adlercreutz@regeringskansliet.se)

## Jokkmokks framtid finns i bevarad natur – därför säger vi nej till en gruva i Gállok

Naturskyddsföreningen i Jokkmokk, Naturskyddsföreningen i Norrbottens län och riksorganisationen Naturskyddsföreningen säger nej till en gruva i Gállok. Vi vill särskilt lyfta fram följande fem huvudsakliga argument<sup>1</sup>:

- Samernas förutsättningar och det samiska kulturlandskapet
- Vattnet
- Skogen
- Transporterna
- Arbetstillfällena

### Samernas förutsättningar och det samiska kulturlandskapet

Den samiska bygd som gruvan planeras i har månghundraåriga tecken på hållbart brukande. Det är en kulturmiljö som har påverkats och formats av mänsklig aktivitet och som därigenom berättar om människors liv. Detta hållbara brukande kan utan gruva fortsätta minst lika länge till.

I Jokkmokk är den samiska kulturen ständigt närvarande. Det handlar om kultur, försörjning, ett sätt att leva, stolta traditioner och en växande nyfikenhet från gäster från världens alla hörn. Naturskyddsföreningen ser med stor oro på de konsekvenser som en gruva i Gállok skulle ha för främst Jáhkågasska sameby. En gruva här skulle, enligt svenska Unescorådet, kunna äventyra världsarvet Laponia som är beläget i närheten och vars status är grundad på den samiska kulturen och renskötseln, utöver de exceptionella naturvärdena.

---

<sup>1</sup> Dessa argument utvecklas i bilaga.

## Vattnet

Gállokmalmen ligger på en stor udde i Lilla Lule älv och det finns uppenbar risk att vattnet i älven blir kraftigt förorenad. Gruvbrytning är förenat med stora risker för spridning av tungmetaller i vatten. Förorening av vattnet kommer med stor sannolikhet medföra att den fisk som fiskas till husbehov i sjön Ráddnávrre/Randijaur, och i nedströms liggande sjöar och magasin, på sikt kommer att bli otjänlig som människoföda, vilket vore en ytterst allvarlig konsekvens. Föroreningen kan också drabba de tiotusentals lulebor som tar sitt dricksvatten direkt från Luleälven. Havererar gruvdammen i Gállok riskerar vattnet från dammen att dra med sig vattenkraftsdammar nedströms Gállok i Lilla Lule älv och Lule älv.

## Skogen

Skogarna runt den planerade gruvan i Gállok är viktiga på grund av den biologiska mångfalden, dess kulturmiljövärden och sociala värden. I den planerade gruvans absoluta närhet finns det riktigt gammal urskog, som behöver ett permanent skydd. På platsen för det planerade dagbrottet finns också två arkeologiska lämningar av skogssamiska timringar, vilka påvisar ett långvarigt samiskt nyttjande av markerna. Jokkmokk förfogar över stora delar av Europas sista urskogar, en ovärderlig genbank av biologisk mångfald. Så länge Sverige inte har uppnått våra miljömål har vi inte råd att ytterligare decimera skogens biologiska mångfald. Två näringar som är direkt beroende av skogens rikedomar i Jokkmokks kommun är rennäringen och besöksnäringen.

## Transporterna

Det går inte att se en gruva i Gállok som en isolerad företeelse. Malmen ska inte bara brytas utan även fraktas från Gállok. Oavsett transportsätt och transportvägar så kommer transporterna att leda till negativa konsekvenser för annan markanvändning (såsom renskötsel), för lokalsamhället och för befintliga naturvärden, utöver de höga samhällsekonomiska kostnader detta är förknippat med.

## Arbetsstillfällena

För Naturskyddsföreningen är hållbarhet och dess tre dimensioner, ekologisk, social och ekonomisk, en självklarhet. Detta gäller även för arbetsmarknaden. Enligt vår uppfattning bidrar inte en gruva i området i tillräckligt hög grad till en långsiktigt hållbar arbetsmarknad i Jokkmokk. Det är långt ifrån självklart att det är lokalt bosatta som får arbete i gruvan. Vidare riskerar en gruva att omintetgöra de hållbara arbetstillfällena som idag finns inom rennäringen i kommunen. Sverige har i internationella sammanhang givit uttryck för att samerna ska kunna fortsätta bedriva sina traditionella näringar.

Mot bakgrund av ovanstående uppmanar vi regeringen att säga nej till den planerade gruvan.

### **Ida Jansson,**

ordförande Naturskyddsföreningen i Jokkmokk

### **Stig Sörlin,**

ordförande Naturskyddsföreningen i Norrbottens län

### **Johanna Sandahl,**

ordförande Naturskyddsföreningen

## Bilaga: utvecklade sakargument

### Samernas förutsättningar och det samiska kulturlandskapet

Förutom den biologiska mångfalden lyfter miljömålet Levande skogar fram skogens kulturmiljövärden. Den samiska bygd som gruvan planeras i har månghundraåriga tecken på hållbart brukande. Det är en kulturmiljö som har påverkats och formats av mänsklig aktivitet och som därigenom berättar om människors liv. I skogslandskapet syns tecknen tydligt, till exempel i form av barktäkter. Avverkning av gamla tallar är ett hot mot denna typ av kulturlämning. Det moderna skogsbruket hotar också andra spår av den urgamla samiska kulturen, som lavtäkter, härdar och fångstgropssystem.

Detta hållbara brukande kan utan gruva fortsätta minst lika länge till. En gruva med en förväntad livslängd på fjorton år riskerar att förstöra dessa förutsättningar.

I Jokkmokk är den samiska kulturen ständigt närvarande. Det handlar om kultur, försörjning, ett sätt att leva, stolta traditioner och en växande nyfikenhet från gäster från världens alla hörn. Naturskyddsföreningen ser med stor oro på de konsekvenser en gruva i Gállok skulle ha för främst Jåhkågasska sameby. Samebyns marker löper utefter Lilla Lule älv. De vattenkraftsutbyggnader som finns i älvsystemet ger dåliga isar som gör det svårt att flytta med renar. Klimatförändringarna försämrar isarna ännu mer. Älvstränder som normalt är mycket näringsrika har, i vattenkraftens spår, blivit helt sterila. Detta påverkar självklart renbetet väsentligt. Utöver detta är stora delar av skogen längs Lilla Lule älv avverkad vilket även detta har påverkat renbetet negativt. En gruva kan därför bli förödande för Jåhkågasska sameby, men också för andra samebyar. Vid en eventuell gruvetablering skulle Jåhkågasskas renar komma att pressas ut från den egna samebyn, som är smalast just vid Gállok, och skapa problem också för grannbyarna Tuorpon och Sirges.

Svenska staten har erkänt samerna som ett urfolk och nationell minoritet och åtagit sig att främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv. Av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk framgår att bland annat statliga myndigheter ska främja samernas möjlighet att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.

Naturskyddsföreningen instämmer i Länsstyrelsen i Norrbottens bedömning att renskötselns behov bör gå före en gruvverksamhet då de båda verksamheterna inte kan bedrivas på samma marker. Bedömningen är att en gruva varken kan motiveras ur samhällssynpunkt eller utifrån miljöaspekter. Särskilt betonas det långsiktiga perspektivet.

Vi tror på en inriktning av samhället med varsamt brukande av naturens resurser. Vid den nödvändiga omställningen till ett mer resurssnålt och uthålligt samhälle är urfolkens kunskaper för ekologisk hållbarhet och överlevnad värdefull. Tillsammans med ny kunskap och teknik blir de en viktig resurs.

### Vattnet

Gállokmalmen ligger på en stor udde i Lilla Lule älv och det finns uppenbar risk att vattnet i älven ska förgiftas. Malmen innehåller också uran, enligt prospekteringsföretaget Jokkmokks Iron Mines egna analyser. Försiktighetsprincipen bör gälla. Gruvbrytning är förenat med stora risker för spridning av tungmetaller i vatten, för alla gruvdammar läcker. Förgiftningen

av vattnet kommer med stor sannolikhet medföra att den fisk som till husbehov fiskas i sjön Ráádnávrrre/Randijaur på sikt kommer att bli otjänlig som människoföda. Ett faktum som även gäller sjöar/vattenkraftsmagasin nedströms. En förorening kan också drabba de tiotusentals lulebor som tar sitt dricksvatten direkt från Luleälven.

För gruvan i Gállok planeras ett cirka fyra kvadratkilometer stort sandmagasin. Detta magasin består av restprodukter från gruvan, en gruvans sopstation, där en cocktail av giftiga tungmetaller blandat med vatten finns deponerade. Dammkonstruktioner för gruvors sandmagasin byggs aldrig lika stabilt som för vattenkraftsmagasin. Därför tål de sämre ökande nederbördsmängder och erosioner över tid än vattenkraftsmagasin. Risken är alltså uppenbar att sandmagasinets damm förr eller senare kommer att haverera, så som skedde vid Aitikmagasinet i Gällivare år 2000. Detta kanske inte sker om 20 år, men om 200 år, eller ännu längre fram i tiden. 14 års gruvdrift nu måste avvägas mot ansvaret att undvika en miljökatastrof för alla kommande generationer. Havererar gruvdammen i Gállok riskerar vattnet från dammen att dra med sig vattenkraftsdammarna nedströms Gállok i Lilla Lule älv och Lule älv: Randi, Akkats, Letsi, Porsi, Laxede, Vittjärv och Boden, vilket skulle ge allvarliga konsekvenser för såväl Boden som Luleå.

### **Skogen**

Den senaste uppföljningen av miljömålet Levande Skogar visar att målet varken kommer att nå regionalt eller nationellt till år 2020 med de styrmedel som idag är beslutade. Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet Levande skogar lyder "Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljö värden och sociala värden värnas."

I såväl den regionala som den nationella miljömålsuppföljningen lyfts Norrbottens kontinuitetsskogar upp som avgörande för möjligheten att nå målet. Den nationella miljömålsuppföljningen trycker bland annat på att "I nordvästra Sverige finns landets största förekomster av skogar med lång kontinuitet", samt att "fler åtgärder krävs för att motverka fragmentering och förlust av livsmiljöer för att bevara biologisk mångfald".

Jokkmokk förfogar över stora delar av Europas sista urskogar, en ovärderlig genbank av biologisk mångfald. Alla dessa skogar har inte hunnit inventeras och därför bör försiktighetsprincipen gälla. Ingen skog kan avverkas med motivet att vi inte vet om den är skyddsvärd eller inte. Så länge Sverige inte har uppnått sina mål/åtaganden kan vi inte fortsätta nagga det lilla som finns kvar i kanten. Så också i Gállok om den skogen försvinner.

Värdefulla skogar måste ges ett fullgott skydd. Med detta menar vi skydd både under och ovan jord. Idag har endast nationalparker den status som krävs för ett fullgott skydd. Vi anser att lagstiftningen måste revideras så att skyddade områden får skydd såväl under som ovan jord.

Skogarna runt den planerade gruvan i Gállok är viktiga både på grund av den biologiska mångfalden och dess kulturmiljö- och sociala värden. I den planerade gruvans absoluta närhet finns det riktigt gammal urskog. Urskog som behöver ett permanent skydd. På platsen för det planerade dagbrottet finns också två arkeologiska lämningar av skogssamiska timringar, vilka påvisar ett långvarigt samisk nyttjande av markerna.

Två näringar som är direkt beroende av skogens rikedomar i Jokkmokks kommun är rennäringen och besöksnäringen. I en framtid kan gammelskogarna komma tjäna som en resurs också för forskning, läkemedelsindustri, ett ökat friluftsliv och som en genbank för att kunna restaurera industriskog.

### **Transporterna**

Det går inte att se en gruva i Gállok som en isolerad företeelse. Malmen ska även fraktas från Gállok och oavsett transportsätt och transportvägar så leder transporterna till konsekvenser för till exempel markanvändningen och befintliga naturvärden, utöver de höga samhällsekonomiska kostnader detta är förknippat med. Det sökande bolaget utreder fortfarande transportalternativen för malmen så det är svårt att kommentera konsekvenserna av dessa. Två av de alternativ som har diskuterats är lastbilstransporter på befintlig (förstärkt) landsväg, eller i form av nybyggd järnväg genom Natura 2000-området Jelka-Rimakåbbås urskog.

Ökade lastbilstransporter på landsväg med en lastbil var tredje minut medför problem för samebyn med ett markant ökat antal påkörda renar och ökade störningar och risker för renskötarnas egna rentransporter med släpvagnar och i lastbil. Också fler älgolyckor och faror för annan trafik kommer att öka. Turismen till Kvikkjokk och Laponia torde hämmas.

Alternativet med en nybyggd järnväg genom Jelka-Rimakåbbå skulle förstöra mycket höga naturvärden samt för Sirges sameby bidra till spärrade flyttleder, minskat renbete, ökat antal renpåkörningar och andra störningar för lokalbefolkningen, friluftslivet och turismen. Jelka-Rimakåbbå är ett fem kvadratmil stort område som idag är ett Natura 2000-område och på väg att bli ett naturreservat.

### **Arbetsstillfällena**

För Naturskyddsföreningen är hållbarhet en självklarhet. Detta gäller även på arbetsmarknaden. Enligt vår uppfattning bidrar inte en gruva i området i tillräckligt hög grad till en långsiktigt hållbar arbetsmarknad i Jokkmokk, dels med tanke på gruvans begränsade livslängd och dels på grund av det begränsade antalet arbetstillfällen. Det är långt ifrån självklart att det är lokalt bosatta som får arbete i gruvan. För mindre orter är det viktigt att ha många ben att stå på. En satsning på till exempel besöksnäringen är mer hållbar på sikt. Vidare riskerar en gruva att omintetgöra de hållbara arbetstillfällen som idag finns inom rennäringen i kommunen. Sverige har i internationella sammanhang givit uttryck för att samerna ska kunna fortsätta bedriva sina traditionella näringar.